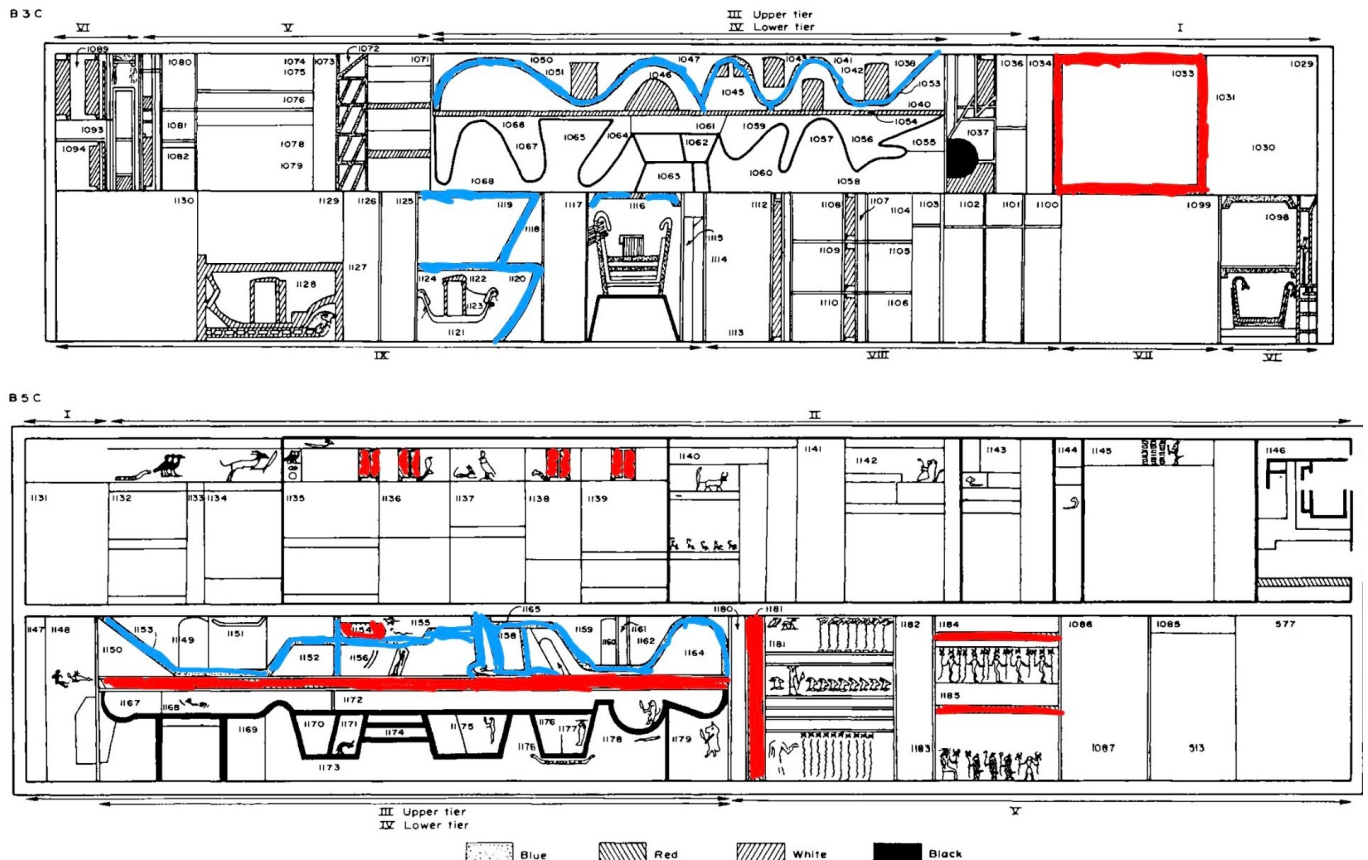

Давньоєгипетська поховальна "Книга двох шляхів". Вступ та вислів 1(1029)

"Книга Двох Шляхів" - це частина так званих "Текстів саркофагів" - заупокійних текстів, що писалися на саркофагах покійних. "Книга Двох Шляхів" названа так через те, як ці тексти були оформлені. Вони писалися всередині саркофагу, в певній послідовності, при чому ця послідовність ще й була спеціально прикрашена. На скріншоті можна побачити два зигзагоподібні лінії з кожного боку труни - це і є "два шляхи".

Покійний мандрує Потойбіччям, проходячи по цих шляхах і йому зустрічаються різні сутності вищого порядку, як дружні, так і ворожі. "Книга Двох Шляхів" направлена на те, щоб ці шляхи подолати та пройти повз цих сутностей та потрапити до Осіріса - в ній вказуються імена різних сутностей та що потрібно робити в деяких випадках. В деяких випадках покійний робить підношення, в деяких випадках - починає вимагати пропуску та показувати, що за ним божественна сила.

Хочу зауважити, що компоновка текстів та сам малюнок міг трохи відрізнитися від саркофагу до саркофагу, тож можуть зустрічатися відмінні від представленого розписи. Щодо нумерації висловів, то вона буде подвійною - нумерація всередині "Книга Двох Шляхів" та загальна нумерація висловів "Текстів саркофагів".

У виборі "як стилізувати текст" я вирішив дотримуватися мінімальної обробки, тому текст не буде "прилизаний" до нормальної літературної форми. Але будуть деякі правки, наприклад, вставки слів для роз'яснення або ж прибирання надмірних "ця"/"ці".

В квадратних дужках [] буде вказуватися доповнення до тексту - слова, які випали через те,

що авторам було все зрозуміло, але які потрібні нам для розуміння тексту.

В круглих дужках () нехайне роз'яснення.

Після кожного вислову також будуть пояснення деяких частин тексту.

Вислів 1(1029)

Вислів для плавання на човні великому Ра.

Падає тремтіння на горизонт східний неба перед голосом Нут.

Очищає вона шлях для Ра, котрий (тобто шлях) перед Великим (тобто Ра), [і] ходить [Ра] по колах його.

Піднімайся Ра, піднімайся всередину святилища свого, лижи ти вітер, поглинай ти північний шторм, поглинай ти хребет, випльовуй день. Поцілуй ти Маат.

Рухаються навколо послідовники, [пливе] гладенько човен твій по Нут. Дрижать Великі перед голосом твоїм.

Рахуєш ти кістки свої, рахищаєш ти кінцівки свої.

Хай ти обличчя своє [повернеш] до Заходу прекрасного, приходь ти новим кожен день.

Бо ти дійсно образ цей прекрасний золотий під гілками дерева Ічну/ під скронею богині.

Небо та земля, падають вони для тебе, охоплені тремтінням навколо тебе нового кожен день.

Захоплена Маат зустрічю з тобою.

Радіє горизонт, моляться [послідовники] коло буксирного троса.

Пояснення

"Вислів для плавання на човні великому Ра." - насправді ця фраза була вказана в кінці вислову (і лише в кількох саркофагах). Мені вдалося доречним перенести її наперед.

"Тремтіння... від голосу Нут" слід розуміти як грім з неба. "Ходить по колах його" - мається на увазі щоденний шлях сонця по небу.

"Піднімайся всередину святилища свого" - згаданим святилищем є кабінка сонячного човна.

"Лижи ти вітер" - можна розуміти як загальний термін для отримання здатності дихати.

"Поглинай ти хребет" - точного пояснення немає, однак сама тема досить часто зустрічається в давній єгипетській літературі. Це може бути знаком, що Ра отримує магичні сили тих, кого він поглинув. Можна також згадати ритуал жертвопринесення, де жертвопринесення ототожнюється з Оком Гора.

"Випльовуй ти день" - Випльовування — один із відомих способів творення. Цілком ймовірно, що це метафоричний вираз створення дня за допомогою появи сонця рано вранці.

"Рухаються навколо послідовники" - вони оточують Ра і рухаються навколо, щоб захистити його.

"Рахуй ти кістки свої, захищай ти кінцівки свої." - вказує на те, щоб Ра став активним, ймовіріше за все перед цим він відпочивав або спав.

"Під гілками дерева Ічну/ під волоссям богині" - найбільш темний момент. Навіть дослідники не можуть прийти до єдиної згоди. Дві книги вказують на "ту, що з дерева Ічну", що є епітетом Хатхор. В одній книзі вказується, що це може бути волосся оплакувальниці, Хатхор у її ролі

Ісіді, яка після періоду жалоби народжує нового бога зі свого волосся.

Використовуючи словник, я особисто отримав "під скронею богині". Враховуючи, що в слові скроня був детермінатив (вказівник) "волосся", то мені видається варіант з волоссям оплакувальниці є ближчим до правди. В обох випадках, мається на увазі богиня Хатхор.

В цілому - це гімн богу сонця. Вислів згадує шлях відродженого бога сонця як щоденну подію. Ра пливе по Нут-небу. Сонячний бог підіймається в кабінку свого човна і там проводить священні ритуали. Навколо ходять послідовники для його захисту. Інші послідовники сіли молитися на носі човна.

Переклад середньоєгипетської лірики

Вітаю.

Я займаюся перекладами із середньоєгипетської і хочу цими перекладами поділитися із вами.

Один із перекладів, який мені було цікаво зробити - це перекласти давньоєгипетську лірику українською. Цікава вона тим, що її раніше перекладала Леся Українка. Не з середньоєгипетської, звісно, а з німецької - цей ліричний текст початково був перекладений німецькими єгиптологами. Ціллю поетеси було надати тексту віршованої форми та водночас зберегти специфіку тексту по максимуму. Я ж переклав з оригіналу і мій переклад є буквальним. Пропоную вам порівняти обидва переклади - мій та Лесі Українки.

Версія Лесі Українки:

"Ой далеко до берега того,
До розкошів закохання мого!
Поміж нами річка протікає,
На мілизні крокодил чигає.
Я пущуся річкою тією.
Та й поплину низом течією.
Не боюся я лихої долі,
Мчу по хвилях,
мов по суходолі.
Від кохання виростав сила!
Маю чари, бо навчила мила."

Моя версія:

"Люблю кохану, [що] на тій стороні річки,
В якій [крокодили] поїдають худобу....
Ніл могутній під час сезону повені.
І крокодил стоїть перед берегом.
Зійшов я у води, переборюю хвилі.
Впевненість моя більшає перед коханням:
Води перетинаю, заповнені полюючими крокодилами, -
Наче [це] миші;
Переповнені [води для мене] -
Наче земля під ногами моїми.
Саме її кохання дає сил [мені].
Тому зробить вона для мене закляття [від] води.
Я в спогляданні коханої [ї] серце моє відчувається добре."